

УДК 94(4/9)

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2022.151.9>

О. Миرونюк, асп.

e-mail: olenamyroniukk@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3854-6642>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ В ЕСТОНІЇ

Присвячено всебічному аналізу життя української діаспори в Естонії. Українська громада в цій країні має глибоке історичне коріння, але, як і в інших країнах колишнього Радянського Союзу, розпочала активнішу діяльність наприкінці 1980-х рр. Саме з того часу почали створювати громадські організації, які й дотепер є важливими осередками української діаспори. Вони ведуть потужну громадську та культурно-просвітницьку роботу. У той час українці допомагали Естонії у здобутті незалежності, а потім проходили цей шлях і з Україною. Уже досить тривалий час вони поширюють і популяризують українські культурні традиції. Етнічні українці на постійній основі допомагають своїй Батьківщині та підтримують позитивний імідж України в Європі та світі. Також необхідно зауважити, що українські громади в Естонії активно впливають на прозоре висвітлення подій, що відбуваються в Україні. Однак попри діяльність українців в Естонії, наші співвітчизники в цій країні швидко асимілюються і втрачають свою українську самосвідомість. Також слід згадати інтеграцію новоприбулих українців у чисельнішу російську громаду. За останніми статистичними даними, українців у країні стає дедалі більше. Це дає сподівання на те, що розвиток української громади не припиниться. Нині немає єдиної ґрунтовної праці, що досліджувала б і порівнювала життя української громади в Естонії в сучасний період. Отже, саме систематизування й аналіз інформації щодо діяльності української громади в Естонії є надзвичайно актуальними. Адже українська громада за кордоном є важливим рушієм для української культури та популяризації наших традицій.

Ключові слова: громадська організація, діаспора, українці, українська громада, культура.

Постановка проблеми. У зв'язку з подіями, що відбуваються на Сході України, велика кількість українського населення вирішує змінити країну свого проживання. Зокрема, досить популярним напрямом еміграції для українців є країни Балтії. З кожним роком українська громада в Естонії збільшується. Закордонні українці мають активну життєву позицію, намагаються зберегти та популяризувати свою культуру. Необхідно зауважити, що саме в Естонії діаспора активно підтримує європейське спрямування України, що привертає увагу світової громадськості до подій у нашій державі.

Аналіз джерел і літератури. Проблеми української діаспори так чи інакше неодноразово висвітлювали у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях. Вони цікавили не лише професійних науковців, але й журналістів і публіцистів. Більшість праць викликають інтерес як джерело інформації щодо певних періодів і певного кола питань. Вивчення пропонованої теми вимагає широкого охоплення питань, що належать до різних галузей гуманітарного знання: історії, етнології, політології, соціології, права, міжнародних відносин тощо. Науковці у своїх дослідженнях велику увагу присвятили вивченню формування та діяльності української діаспори за кордоном. Однак ніхто з учених детально не зосереджувався на комплексному вивченні громадської та культуротворчої діяльності української діаспори у країнах Балтії – Латвії, Литви та Естонії. Дослідження окресленої проблеми вимагає ретельно проаналізувати праці багатьох українських і зарубіжних науковців.

Загалом про українську діаспору написано чимало книг і статей у різних країнах світу. Водночас необхідно зауважити, що, попри зростання кількості публікацій із цієї теми, недостатньо вивченими залишаються питання, пов'язані з комплексним підходом до вивчення громадської та культуротворчої діяльності української громади у балтійських країнах, а саме в Естонії. Отже, такі праці зазвичай є складовою частиною робіт про українців у світі, як-от у роботі В. Трощинського й А. Шевченко [11]. Невід'ємним джерелом для дослідження життя закордонних українців є огляд офіційних сайтів громадських організацій, які діють в Естонії, та інтернет-ресурсів, які висвітлюють новини нашої діаспори. Джерельну базу подальшого дослідження сформовано зі свідчень учасників громадських і культурних об'єднань

Естонії, звітної роботи громадських організацій цих країн і Світового конгресу українців.

Постановка завдання. Мета статті – охарактеризувати громадську та культуротворчу діяльність української діаспори в Естонії шляхом проведення системного аналізу всіх доступних шарів матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Протягом тривалого часу українці проживали на теренах Естонії і так чи інакше наша історія пов'язана із цією країною здавна. Великим князем Ярославом Мудрим ще 1030 р. було засновано м. Юр'їв (нині Тарту). Символічно, що саме із цього міста бере початок історія організованої української громади в Естонії, яка, однак, ніколи не була достатньо активною. Причиною цього є незначна кількість етнічних українців, які проживають тут. За переписом населення, наприклад, датованим 1934 р., в Естонії було зафіксовано лише 92 українці [11].

Проте, як і у багатьох країнах Балтії, ситуація почала докорінно змінюватись після закінчення Другої світової війни, що пов'язано із загальнорадянською політикою. Велика кількість українців в цей час отримувала державне направлення на роботу чи військову службу до Естонії. Така політика у Радянському Союзі була поширеною для зміцнення позицій центральної влади у республіках шляхом перемішування етнічного складу їхнього населення. Це привело до того, що вже 1959 р., згідно з переписом населення, в Естонії проживало 15,8 тис. українців, а 1989 р. – 48,3 тис. осіб [10, с. 285].

За часів радянської влади українські громадські організації діяти не могли. Утім, така доля спіткала організації всіх етнічних меншин. Це тривало до кінця 1980-х рр., потім розпочалося пожвавлення національних рухів через політичну активізацію суспільства. В Естонії ці тенденції призвели до "Співочої революції" [11].

Загальні рухи щодо отримання Естонією незалежності були підтримані певною кількістю українців, які проживали у країні. Саме на цій підставі 1988 р. виникла Асоціація народів Естонії, що мала у своєму складі товариства національних меншин країни, серед яких було й "Українське земляцтво Естонії" [14, с. 195]. Товариство нараховувало близько 200 активних членів. Воно мало за мету збереження наших культурних традицій і популяризацію їх у світі, а також тут надавали допомогу новоприбулим українцям з адаптацією у новій

© Миرونюк О., 2021

країні. Можна стверджувати, що це була перша можливість для українців в Естонії розпочати організацію свого національного життя [15].

Звісно, активніша діяльність українських об'єднань розпочалась після відновлення Естонією незалежності та розпаду Радянського Союзу. Однак необхідно також зауважити, що в цей період почався досить передбачуваний вплив українських громадян з Естонії. Велика кількість українців повернулася до України, а деякі переїхали у Росію, де згідно з обіцянками влади мали бути забезпечені власним житлом. Це призвело до того, що згідно з інформацією офіційних джерел на початку 1995 р. кількість українців в Естонії становила 39,6 тис. осіб. Проте жодного наукового аналізу такого суттєвого зменшення кількості українців в Естонії ніхто не проводив. Також як зазначає В. Коник, певна частина етнічних українців, які проживали у цій країні – просто перестала себе ідентифікувати з українською нацією, що також позначилось на загальній статистиці [3, с. 44].

Українці почали покидати Естонію першочергово через складність отримання громадянства цієї країни. Оскільки Естонія після розпаду СРСР надала громадянство тільки тим, хто проживав на території цієї країни до 16 червня 1940 р. та їхнім нащадкам [4].

Попри всі складнощі, перед якими опинились у той період жителі Естонії, частина українців, що залишилась у країні, продовжила своє громадське життя та збереження своїх національних традицій. 1991 р. в Естонії створили Українську греко-католицьку громаду, яка спочатку орендувала каплицю в центрі міста, що належала Естонській Лютеранській церкві. А 1998 р., завдяки фінансовій підтримці від Конференції католицьких єпископів США, отримала змогу викупити цю територію та зробити ремонт, щоб перелаштувати це місце під церкву [5, с. 117].

Цікаво, що в листопаді 1998 р. українці Естонської Республіки разом із численними гостями відзначили 100-річчя першої української громади в цій країні. Отже, громада в Естонії є найстарішою серед Балтійських країн.

Найбільшим поштовхом до розвитку української громади в Естонії стало створення 2002 р. Конгресу українців Естонії, який очолила В. Коник. Завдяки активній позиції пані Віри й інших небайдужих, уже за два роки Конгрес зміг об'єднати 11 українських товариств Естонії, серед яких: Українське земляцтво Естонії, Союз українок Естонії, Центр української культури та ін. Звіт про цю роботу було оприлюднено на Світовому конгресі українців [15].

Необхідно додати, що загалом серед жителів Естонії є близько 100 тис. осіб без громадянства. Це люди, які не виконали вимоги законодавства Естонії щодо опанування мови та не склали іспит на знання Конституції чи історії країни. До них належать також етнічні українці, які недостатньо володіють естонською мовою. Через це більшість української діаспори в Естонії має складнощі з інтеграцією в естонське суспільство [9].

Проте, як зазначає засновник та керівник Центру української культури в Таллінні А. Лютюк, з кожним роком збільшується кількість чудово вихованих і патріотично налаштованих молодих українців. Багато з них приїждять до центру, наприклад, тут на практиці була біженка з Донецьку, що не тільки чудово володіє українською, але й уже вивчила естонську мову та добре знає англійську [6, с. 105]. Також саме завдяки плідній роботі Центру української культури в Таллінні до зони АТО на регулярній основі передаються ліки й гуманітарну до-

помогу від небайдужих естонців і діаспорян, які передають до України волонтери [2].

Отже, якщо говорити про переважну кількість українців в Естонії, то більшість постійних мешканців Естонії, які вирішили пов'язати своє життя із цією країною, позитивно сприймають ідею інтеграції до естонського суспільства, зберігаючи водночас свою культуру, мову, національну ідентичність. Для цього керівництвом Естонської держави створені всі необхідні умови. Влада Естонії зацікавлена у підтриманні активної діяльності української громади в країні, надаючи їй вагому фінансову підтримку на реалізацію соціальних, культурологічних, мистецьких і гуманітарних проєктів, спрямованих на зміцнення двосторонніх міждержавних відносин між Україною та Естонією, а також на розширення дружніх партнерських зв'язків між естонським та українським народами [9].

Хоча в деяких регіонах, зокрема й на Північному Сході Естонії, українцям доводиться досить важко, адже це регіон, де проживають переважно росіяни, які мають великий вплив на громадське життя. Проте і там українські організації, що входять до Конгресу українців Естонії, займають досить активні позиції.

Як зазначає В. Коник, для певного періоду в Естонії була характерною сумна статистика, коли старше покоління представників української діаспори та громадських організацій уже відходили від справ, а молоде покоління не цікавилось діяльністю українських осередків. Причиною цього слугувало ще й те, що велика кількість українців асимілювалась із російською діаспорою. Оскільки, з її досвіду, українські традиції та духовні ази не закладали в родини, відповідно, молоде покоління не плекало своїх етнічних традицій. Віра Данилівна зауважувала, що навіть серед активних представників діаспори далеко не всі виховували дітей в українському дусі. А враховуючи те, що велика кількість дітей навчалась у російськомовних школах, то російська мова і культура ставали ближчими, ніж естонська чи українська. Винятком були центральні та південні райони країни, де проживало значно більше етнічних естонців. Саме в тих регіонах у діаспорі краще зберігають українські традиції [3, с. 46]. Проте останнім часом, на її думку, ситуація починає змінюватись у кращий бік. Стає дедалі більше молоді в діаспорі, особливо після Революції гідності, оскільки Естонія стала популярним напрямком для навчання.

До того ж причиною заохочення молоді до роботи в діаспорі може слугувати Центр української культури в Таллінні, очолюваний А. Лютюком, який обрав досить нестандартний шлях для роботи з молодим поколінням. Він, крім заснування музею у центрі, ще й активно займається катехізацією іграшок: "Я роблю катехізацію іграшками, вивчаю іграшки світу. На їхній основі придумую свої, і вже за їхньою допомогою ми з дітьми змінюємо світ до кращого. До мене навіть приїхали зі Львова з католицького університету вивчати цей досвід. У підвалі нашої церкви, працює наш центр. Там є музей. Тепер я зробив пастки для семи гріхів" – казав пан Анастолій. Іншими словами, активна життєва позиція А. Лютьока та велика творча наснага викликає жвавий інтерес не лише в етнічних українців, які проживають у Таллінні, але і в іноземців. До Центру української культури постійно прибувають волонтери з усього світу й таким чином вивчають українські традиції [12].

Українська діаспора в Естонії веде активну просвітницьку роботу й намагається популяризувати та зберегти свою культуру. У Таллінні, зокрема, успішно діє Центр української культури [8, с. 68]. Тут виготовляють

унікальні листівки. Крім того, в центрі є спеціальна лінія, що відновлює старовинну технологію з виготовлення паперу. Цю лінію допоміг придбати й запустити колишній американський дипломат Е. Джонсон. Листівки тут виготовляють вручну. Також у центрі проводять численні майстер-класи для охочих навчитися самим робити папір. На стажування до друкарні центру приїждять практиканти не лише з України, а й з інших країн, наприклад Індії та Франції [6, с. 105]. Цікаво, що у друкарні використовують чорнила з натуральної сировини.

Важливим аспектом у роботі Центру української культури в Таллінні є збереження та відродження мистецьких і ремісничих технологій, що перебувають під загрозою зникнення. Діаспора неодноразово представляла українські народні ремесла, музику й національну кухню на місцевих святах в Естонії. У вересні 2016 р. Союз українок Естонії та Центр української культури брали участь у талліннському Ярмарку національностей. У травні 2017 р. колективи Конгресу українців Естонії взяли участь у Талліннських днях Старого міста, а Центр української культури у межах цього заходу провів десяток майстер-класів та екскурсій [13].

Отже, українська громада в Естонії є надзвичайно активною. Кількість українців у цій державі постійно збільшується і є важливим той факт, що діяльність громади не дає забути рідну культуру та мову, здійснюючи просвітницьку діяльність як для дітей, так і для дорослих. Влада Естонії підтримує діяльність української громади та надає їй фінансову підтримку, що здійснює надзвичайно позитивний вплив, саме тому культурні організації мають хороші перспективи для збереження та популяризації культури. Також необхідно сказати, що щотижнева волонтерська підтримка для мешканців Луганської та Донецької обл. є актуальною та своєчасною, адже саме завдяки цій підтримці лікарні та шпиталі мають всі необхідні лікарняні засоби.

Попри те, що вже пройшла значна кількість часу після Революції гідності, проте українці Естонії все одно не забувають про події, що відбуваються в Україні. 2018 р., наприклад, Українське земляцтво Естонії та всі небайдужі зібрались у Талліннському будинку вчителя на круглий стіл, присвячений четвертій річниці подій на Майдані Незалежності. Крім обговорення актуальних проблем щодо політичної ситуації в Україні, усі присутні вшанували пам'ять Героїв Небесної сотні хвилиною мовчання, а також заслухали виступи очевидців тих подій [7, с. 177].

2019 р. на центральній площі Таллінна активісти провели протестну акцію, присвячену п'ятій річниці анексії Криму [7 с. 178].

Ще одним поворотним моментом в історії української громади в Естонії стали результати виборів Президента України 2019 р., оскільки тоді голова Українського земляцтва Естонії – Є. Цибуленко склав із себе повноваження. Як зазначив пан Євген у своєму інтерв'ю – він "не відчував морального права керувати людьми, які голосували за Зеленського чи Бойка" [1, с. 42]. Відтоді обов'язки голови Українського земляцтва Естонії перейшли до В. Коник (яка, як уже зазначалось, також очолює Конгрес українців Естонії).

Отже, попри надзвичайну активність української діаспори в Естонії, вона також має і свої проблеми. У цій країні, як і у Латвії помітний російський вплив, оскільки російськомовна діаспора є значно більшою. Однак представники української діаспори помітні не лише локально, але й у межах країни. Вони залучаються до політичного життя Естонії та проводять велику кількість

громадських і культуротворчих подій. Якщо порівнювати з Латвією чи Литвою, то можна побачити значно більшу кількість заходів, що спрямовані на збереження української культури й традицій [6, с. 106].

Підсумовуючи, доцільно підкреслити, що українська діаспора у країнах Балтії має різний характер діяльності. Попри те, що це один регіон, ми бачимо що першопочаткове зародження української діаспори було докорінно різним.

Для деталізації ситуації, що відбувається в країні серед етнічних українців, було проведено опитування, розповсюджене через мережу інтернет. В опитуванні, що проводили шляхом анкетування, було залучено 251 особу з-поміж української спільноти Естонії. Саме опитування розповсюджувалось у мережі інтернет за допомогою соціальних мереж. Інтернет-посилання на опитування було опубліковане у п'яти групах українців Естонії.

Опрацьовано анкети 150 жінок та 101 чоловіка. В Естонії народилось 10 респондентів, 1 респондент місцем народження зазначив Росію, усі інші респонденти народились в Україні, у різних містах, зокрема: 19 осіб – зі Львова, 15 осіб – з Києва, 8 – із Харкова. Також респонденти були з Коростеня, Немирова, Нікополя та інших міст.

Респондентів у віковій категорії 30–39 років – 109 осіб, 106 респондентів – віком 18–29 років, 17 осіб – віком 40–49 років, 14 осіб – віком 50–59 років та 5 респондентів зазначили, що їхній вік перевищує 60 років.

Респонденти проживають переважно в Таллінні, але також серед респондентів були вісім жителів м. Нарви, шість – м. Кохтла-Ярве, два – м. Маарду, по одному – жителів м. Вімсі та Коплі.

Натепер 15 осіб уже отримали громадянство Естонії, 127 респондентів перебувають у країні за посвідкою на тимчасове проживання, 80 респондентів мають посвідку на постійне проживання та 29 перебувають у країні за робочою візою.

В Естонії 2–5 років проживає 109 респондентів, 56 респондентів проживають у країні 1–2 роки, 41 респондент зазначив, що проживає тут 10–15 років, 16 респондентів проживають у країні понад 20 років, 15 проживають в Естонії менше року, як уже зазначали – 10 осіб народились в Естонії, 4 проживають 15–20 років.

Незважаючи на те, що не всі опитані відповіли на розгорнуте питання з приводу причин їхнього переїзду до Естонії, усе ж можна простежити тенденцію, згідно з якою більшість обґрунтовує свій переїзд роботою, шлюбом або ж навчанням у цій країні.

39 респондентів зазначили, що перебувають у стосунках з естонцями, а 137 – у стосунках з етнічними українцями, 34 особи не мають стосунків, 41 респондент визначив свій сімейний стан як "інше".

Жоден респондент у ході опитування не зазначив своєю рідною мовою естонську. Українську мову як рідну визначило 188 осіб, а російську – 63 особи. Отже, загалом переважають саме україномовні українці. Цікаво, що тут також жоден респондент не зазначив рідною мовою естонську, незважаючи на те, що саме в цій країні ми мали найбільшу кількість залучених респондентів серед тих, хто тут народився.

Необхідно акцентувати на тому, що серед опитаних 24 респонденти зазначили, що добре знають естонську мову, а 74 знають, але визначають свій рівень як посередній. 120 респондентів зараз перебувають у процесі навчання, 32 респонденти не вивчають мову. Отже, можна сказати, що переважна кількість опита-

них зацікавлена в адаптації та вивченні мови, намагається її опанувати.

Якщо говорити про самоідентифікацію місцевих українців, то абсолютна більшість зазначила, що етнічно вважає себе українцями (164 респонденти). Ідентифікують себе носіями українсько-естонського етносу 37 респондентів, а 46 – російсько-українського етносу. Носіями російсько-естонського етносу визначили себе два респонденти і така ж кількість респондентів обрали варіант "інше".

Отже, у цій країні переважна більшість опитаних вважає себе саме українцями. Однак, якщо порівнювати з раніше дослідженими країнами Балтії, то слід зауважити, що в Естонії найбільший відсоток вважає себе носієм російсько-українського етносу. Проте, якщо порівнювати з Латвією та Литвою, то саме в Естонії найменший відсоток тих, хто вважав себе також і носієм українського та місцевого етносу (українсько-естонського). Також ніхто з опитаних не відзначив себе носієм суто естонського етносу, незважаючи на те, що серед респондентів 10 осіб народились у цій країні.

Загалом більшість респондентів не мала проблем з адаптацією. Лише 53 особи зазначили, що складнощі все ж таки були, зокрема: самотність, відсутність друзів, непривітне ставлення місцевих та складнощі в опануванні мови. Також неодноразово згадували і про конфлікти з місцевою російською громадою та російськомовними естонцями. Загалом, в Естонії у відсотковому співвідношенні подібна ситуація з Литвою. Українці тут намагаються швидко інтегруватись у місцеве суспільство.

Вищу освіту, отриману в Україні, мають 74 % респондентів, а 17,6% опитаних отримали вищу освіту вже в Естонії (44 особи), 2,3 % – навчались в іншій країні і лише 13 осіб не мають вищої освіти і не планують її отримувати.

Більшість опитаних пов'язує своє майбутнє з Естонією в наступні п'ять років і лише 40 осіб зазначили, що планують далі їхати в іншу країну.

Також цікаво, що опоненти майже порівно розділились, відповідаючи на питання щодо повернення в Україну. 114 осіб зазначило, що повернуться на Батьківщину за стабільних економічних і політичних умов, а 118 осіб усе ж залишилися б в Естонії. Лише 19 осіб серед опитаних не хочуть повертатись до України, але і не залишилися б в Естонії, а шукали б кращої долі в якійсь іншій країні.

Водночас, крім 15 вже громадян Естонії, лише 130 опитаних хотіли б отримати громадянство в майбутньому, а 105 зазначили, що громадянства Естонії не мають і не хочуть його отримувати.

Якщо говорити про церкву, то хоча в Естонії релігійна свідомість є досить високою, серед респондентів досить незначна кількість ходить до української церкви – 14,5 % (36 осіб). Нині в Естонії діє не тільки українська греко-католицька церква, але й приход Православної церкви України.

Цікавим є й питання українських організацій в Естонії. Незважаючи на надзвичайно плідну роботу громади у цій країні – майже половина респондентів визнала, що не знає українських організацій в Естонії.

Однак серед опитаних більшість зазначила такі українські громади в цій державі: Союз українок Естонії, Українське земляцтво в Естонії, Конгрес українців в Естонії, Центр української культури м. Таллінна, Українське земляцтво Сілламяе "Водограй", українська громада м. Маарду "Стожари", Українське земляцтво м. Нарви, Українське земляцтво "Барвінок" м. Раквере,

Українське товариство "Смерічка" м. Ойзу, Українське товариство м. Пилва, Українське просвітне товариство м. Тарту "Промінь", українські парасолькові організації "Конгрес українців в Естонії" та "Асоціація українських організацій в Естонії", Українське товариство м. Кохтла-Ярве "Два кольори", Український музей м. Кохтла-Ярве.

Проте 62 % опитаних визнали, що не відвідують заходи громади. Причинами цього респонденти відзначають недостачу інформації, а також те, що більшість подій розраховані на старше покоління і молоді подібні заходи у своїй більшості не цікаві. Усе ж 71 % опитаних хотіли б відвідувати акції, організовані українською спільнотою, і лише 21 % зазначили, що їм це не цікаво.

Більшість місцевих українців повідомили, що їхні діти вивчають удома українську мову, однак українську школу відвідували діти лише 19 респондентів (ураховуючи, що 48,9 % опитаних зазначило, що наразі не мають дітей).

Загалом в Естонії діє найбільша кількість українських громад та організацій серед балтійських країн. Ба більше, у цій країні вони надзвичайно активні та продуктивні: влаштовують заходи, концерти, поетичні вечори тощо. Однак значна кількість місцевих українців не долучена до цих акцій. Причиною цього може слугувати та програма, яку вони пропонують, оскільки більшість заходів, як уже було відмічено, не розрахована на молодь, а орієнтована на старше покоління або дітей. Також слід вказати, що більшість опитаних повідомили, що про майбутні заходи дізнаються саме із соціальних мереж.

Ситуація в Естонії неоднозначна. Оскільки у цій країні в опитуванні взяла участь найбільша кількість респондентів, то для дослідження отримано ширші дані. Однак саме у цій країні, порівнюючи з попередніми, найбільша кількість діючих українських організацій. В Естонії вони діють реально, а не номінально. Проте їхні заходи відвідує меншість серед місцевих українців. Можливо причина цього може полягати й у тому, що значна кількість людей хоче залишитись у цій країні та інтегруватись у локальне суспільство. Водночас саме в Естонії серед опитаних можна побачити, що надзвичайно велику групу молодого покоління (18–29 років) місцеві українські організації не охоплюють.

Отже, згідно з результатами, отриманими в ході опитування, ми можемо констатувати, що ситуація у Латвії, Естонії та Литві суттєво відрізняється. По-перше, чітко помітно, що українці в Естонії є найактивнішими. Вони в короткий термін пройшли опитування і, як свідчать результати, саме в цій країні ми отримали найбільшу кількість респондентів.

Спираючись на результати анкетування в Естонії, є незаперечним, що українські громадські організації тут значно активніші, ніж в інших країнах регіону. Їхню діяльність пояснює той факт, що дедалі більше новоприбулих українців долучаються до їхніх проєктів. Зокрема, саме в цій країні більшість респондентів знає, які українські організації тут діють, та відзначили, що досить регулярно бувають на їхніх заходах. Також чималий відсоток відвідує українські церкви у країні, які також служать осередками громади.

Така обізнаність приємно дивує, особливо якщо порівнювати з Латвією, де більшість людей не знає взагалі, які товариства чи об'єднання діють у країні, або називають 1–3 організації. Схожа ситуація і в Литві. Важливо зауважити, що абсолютна більшість опитаних визнає, що хотіла би долучатись до заходів української громади у країнах проживання та вважає, що зараз їх недостатньо. Отже, відповіді значної кількості респондентів про те, що

вони хотіли б відвідувати заходи українських товариств й організацій, доводять: наші співвітчизники, які за тих чи інших причин обрали для свого подальшого життя країни Балтії, хотіли б зберігати свою українську самоідентичність і плекати культуру своєї країни.

Загалом опитування дало дуже важливу інформацію, щоб зрозуміти, наскільки пересічні українці з країн Балтії знають про українські об'єднання в цих країнах, їхню діяльність та значення. Якщо досліджувати основне джерело, яке ми маємо – звіти та протоколи громад цих країн, ми бачимо велику кількість заходів, які вони проводять, що, звісно, є важливим для громадського та культуротворчого життя українців у цих країнах, але за фактом значна частина діаспорян про них просто не знають.

У головному питанні – самоідентифікації, більшість респондентів наголосили, що визначають себе саме українцями. І незначна кількість опитаних визначає себе українсько-естонським етносом.

Висновки. В Естонії українська діаспора має глибоке коріння, проте з огляду на історичні обставини, у яких опинилися Естонія й Україна в попередні періоди – вона не могла працювати на повну силу. Однак спільні віхи в історії цих двох держав роблять їх вірними союзниками. Активність української громади, як і в інших країнах Балтії, припадає на кінець 1980-х рр. Однак досить цікавим є факт саме щодо Естонії, що з радянського часу і дотепер українська громада має на чолі сильних лідерів, які є активними членами української діаспори та не здають своїх позицій. Важливим фактором є те, що українська діаспора в Естонії є досить помітною в цій країні й у світі. Насамперед це відображається в активній життєвій позиції членів громади, які цілковито інтегровані в естонське суспільство, оскільки більшість з них отримало громадянство Естонії, незважаючи на всю складність умов, які тут, як і в Латвії, були вироблені після розпаду Радянського Союзу. Представники української діаспори особливо активізувалися після Революції гідності, коли не тільки інформаційно допомагали Україні, але й фінансово. Також на постійній основі українська діаспора в Естонії приймає у себе поранених бійців із зони АТО та надсилає гуманітарну допомогу на Схід.

Порівнюючи українську громаду в Естонії з Литвою та Латвією, необхідно зауважити, що місцеві українці тут значно активніші. Це, зокрема, видно у їхній залученості до заходів, які проводить діаспора. До того ж ці події активно відвідує не лише старше покоління, але й молодь. Незважаючи на те, що в багатьох українців Естонії немає громадянства цієї держави, проте тут працює велика кількість саме висококваліфікованих фахівців, особливо зі сфери інформаційних технологій.

Також завдяки великій просвітницькій роботі діаспори, зокрема й висвітлюючи реальний стан подій, що відбуваються в Україні, Естонія надавала велику підтримку українським військовим, а також постраждалим під час військових дій на Сході України. Крім того, волонтери з української громади на регулярній основі надсилають гуманітарну допомогу Україні. Естонія також повністю фінансує лікування українських військових у своїй країні.

Якщо в попередні періоди Естонія була не популярною країною для еміграції через складність отримання громадянства, високі вимоги до знання мови тощо, то після військових подій, які відбуваються на Сході України, ситуація почала суттєво змінюватись. Крім того, з кожним роком до Естонії прибувають дедалі більше представників молодого покоління українців, яким зна-

чно легше адаптуватись й інтегруватись у місцевий етнос. Також серед молоді стає популярним навчання в Естонії, це зумовлено ще й тим, що ті, хто отримав освіту естонською мовою – має право не здавати іспит на вступ до нею під час отримання громадянства Естонської Республіки, що значно спрощує сам процес зміни громадянства. Отже, Україна втрачає гідних фахівців, які внаслідок молодого віку легко інтегруються до місцевого етносу, тим самим перебуваючи під загрозою втратити українську самоідентичність. Проте слід наголосити на важливій ролі української громади, що намагається постійно залучати молодь до своїх проєктів і заходів для збереження та поширення культурних традицій.

Отже, саме останнім часом у країнах Балтії можемо спостерігати певне збільшення кількості українців, які внаслідок тих чи інших причин вирішили осісти на цих територіях. Саме тому є важливим дослідження діяльності української діаспори в Латвії, Литві та Естонії, щоб ще більше популяризувати їхню роботу зокрема. Оскільки анкетування показало, що велика кількість українців, які проживають на цих територіях, просто не знають про осередки української громади, їхню діяльність й організовані ними заходи. Водночас ці заходи мають значний громадський і культуротворчий характер не лише для діаспори, але й для світового українства загалом. Особливо це помітно в діяльності саме представників української діаспори в Естонії, які активно порушують українське питання у світі. Саме тому дуже важливо ознайомлювати як українців з Естонії, так і з України з громадською та культуротворчою діяльністю мешканців країн Балтії, щоб ще більше поживати цей процес.

Список використаних джерел

1. Дмитренко Д. Інтерв'ю з Євгеном Цибуленко [Електронний ресурс] / Д. Дмитренко // Newsletter. Вісник парламентарної програми "Канада – Україна". – 2020. – Режим доступу: [https://www.katedra.org/Content/files/CUPP%20Newsletter%20C2%A0Winter%202020%20-%20Issue%202%20\(part%202\).pdf](https://www.katedra.org/Content/files/CUPP%20Newsletter%20C2%A0Winter%202020%20-%20Issue%202%20(part%202).pdf).
2. Естонська діаспора передала українським лікарням перев'язочні матеріали [Електронний ресурс] // Мультимедійна платформа інформування України – УКІНФОРМ – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/1894360-estonska-diaspora-peredala-ukrajinskim-likarnyam-perev'yazochni-materiali.html>.
3. Коник В. Український вимір української діаспори Естонії: вчора, сьогодні. Що завтра? / В. Коник // Наукові записки Національного університету Острозької академії. Історичні науки. – 2007. – № 9. – С. 42–48.
4. Конституція Естонської Республіки (від 28 червня 1992) [Електронний ресурс] // Основний закон. – Режим доступу: <https://www.president.ee/ru/republic-of-estonia/constitution-of-the-republic-of-estonia/index.html>.
5. МIRONYUK O. Громадське та культурне життя української діаспори в Естонії 2014–2017 рр. // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції "Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку": зб. наук. праць / О. МIRONYUK. – Переяслав-Хмельницький, 2018. – № 47. – С. 116–118.
6. МIRONYUK O. Діяльність української громади в Естонії 2014–2017 рр. / О. МIRONYUK // International Scientific and Practical Conference "Achievements and problems in the field of social sciences in the modern world" / О. МIRONYUK. – Baku: Baltija Publishing, 2018. – С. 103–106.
7. МIRONYUK O. Діяльність української громади в Естонії у 2014–2019 рр. / О. МIRONYUK. // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Громадський активізм українських мігрантів Європи: згуртовані новими викликами". – К., 2019. – С. 176–179.
8. МIRONYUK O. Ставлення до української діаспори в Латвії та Естонії після революції Гідності / О. МIRONYUK // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Україна. Європа. Світ. Історія та сучасність". – К.: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2019. – С. 67–70.
9. Про українську громаду в Естонській Республіці [Електронний ресурс] // Посольство України в Естонській Республіці – Режим доступу: <https://estonia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ee/ukrainians-in-ee>.
10. Ткаченко Є. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин: навч. посіб. / Є. Ткаченко. – К.: ФОП Голембовська О.О., 2018. – 315 с.
11. Трошинський В. Українці в світі / В. Трошинський, А. Шевченко. – К.: Альтернативи, 1999. – 352 с. (Україна кризь віки).
12. Українська громада / Ukraina kogukond [Електронний ресурс] // Мандрівницька мапа українців в історії Естонії / Ukrainlaste reisikaart

Eesti ajaloos – Режим доступу: <https://mapauaest.wordpress.com/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D0%B0-ukraina-seltskond/>.

13. Українська діаспора бере участь у Дні народів Естонії [Електронний ресурс] / Центр міжнародних зв'язків України. – Режим доступу: <http://ua.ciru.org/D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C-%D1%83-%D0%B4%D0%BD%D1%96>.

14. Шпарага Т. Українці в Естонії: проблеми асиміляції та інтеграції / Т. Шпарага, М. Михалиук. – К.: Географія та туризм, 2014. – С. 192–199.

15. X Світовий Конгрес Українців : звіти (2008–2013 рр.). – Л.: Світ, 2013. – 352 с.

References

1. Dmytrenko D. (2020). Interview with Eugene Tsybulenko. Newsletter. Bulletin of the Parliamentary Program "Canada-Ukraine". [https://www.katedra.org/Content/files/CUPP%20Newsletter%20Winter%202020%20-%20Issue%2020\(part%202\).pdf](https://www.katedra.org/Content/files/CUPP%20Newsletter%20Winter%202020%20-%20Issue%2020(part%202).pdf). [In Ukrainian].

2. The Estonian Diaspora provided bandaging materials to Ukrainian hospitals. (n.d.). Multimedia Platform of Foreign Broadcasting of Ukraine – UKRINFORM. <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/1894360-estonska-diaspora-peredalaukrajinskim-likarnyam-perevyazochni-materiali.html>. [In Ukrainian].

3. Konyk V. (2007). The Ukrainian dimension of the Ukrainian diaspora in Estonia: yesterday, today. What tomorrow?. Scientific notes of the National University of Ostroh Academy. Historical sciences. 9. Pp. 42-48. [In Ukrainian].

4. Constitution of the Republic of Estonia (June 28, 1992). Basic Law. <https://www.president.ee/ru/republic-of-estonia/constitution-of-the-republic-of-estonia/index.html>. [In Ukrainian].

5. Myroniuk O. (2018). Public and cultural life of the Ukrainian diaspora in Estonia 2014-2017. Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical Internet conference "Domestic science at the turn of the era: problems and prospects for development". Coll. scientific work Pereyaslav-Khmelnitsky. 47. Pp. 116–118. [In Ukrainian].

6. Myroniuk O. (2018). Activities of the Ukrainian community in Estonia 2014-2017. International Scientific and Practical Conference "Achievements

and problems in the field of social sciences in the modern world". Baku: Baltija Publishing. Pp. 103–106. [In Ukrainian].

7. Myroniuk O. (2019). Activities of the Ukrainian community in Estonia in 2014-2019. Proceedings of the International scientific-practical conference "Public activism of Ukrainian migrants in Europe: united by new challenges". Kyiv. P. 176–179. [In Ukrainian].

8. Myroniuk O. (2019). Attitude to the Ukrainian diaspora in Latvia and Estonia after the Revolution of Dignity. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference "Ukraine. Europe. World. History and modernity". Kyiv, Tavriya National University named after VI Vernadsky. Pp. 67 – 70. [In Ukrainian].

9. About the Ukrainian community in the Republic of Estonia. (n.d.). Embassy of Ukraine in the Republic of Estonia. <https://estonia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ee/ukrainians-in-ee>. [In Ukrainian].

10. Tkachenko E. (2018). Legal protection of ethnic and linguistic minorities: a textbook. Kyiv: FOP Golembovska OO. 315 p.

11. Troshchynsky V., Shevchenko A. (1999). Ukrainians in the world. Kyiv: Alternative, 352 p. (Ukraine through the ages). [In Ukrainian].

12. Ukrainian community / Ukraina kogukond. (n.d.). Travel map of Ukrainians in the history of Estonia / Ukrainaste reisikaart Eesti ajaloos. <https://mapauaest.wordpress.com/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D0%B0-ukraina-seltskond/>. [In Ukrainian].

13. The Ukrainian diaspora takes part in the Day of the Peoples of Estonia. (n.d.). Center for International Relations of Ukraine. <http://ua.ciru.org/D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C-%D1%83-%D0%B4%D0%BD%D1%96>. [In Ukrainian].

14. Shparaga T. (2014). Ukrainians in Estonia: problems of assimilation and integration / T. Shparaga, M. Mikhaliuk. Kyiv: Geography and Tourism. Pp. 192-199. [In Ukrainian].

15. X World Congress of Ukrainians. Reports (2008 – 2013). Lviv. 352 p. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 04.02.22

O. Myroniuk, PhD Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ACTIVITIES OF THE UKRAINIAN COMMUNITY IN ESTONIA

The study is devoted to a comprehensive analysis of the Ukrainian diaspora's life in Estonia. The Ukrainian community in this country has deep historical roots, but as in other countries of the former Soviet Union, it became more active in the late 1980s. From that time community organizations began to be formed, and become important centers of diaspora. They conduct powerful cultural-educational work. They have been spreading and popularizing our cultural traditions for quite some time. Ethnic Ukrainians constantly help their homeland and maintain a positive image of Ukraine in the world. It should also be noted that Ukrainian communities in Estonia actively influence the transparent coverage of events in Ukraine. But Ukrainians in Estonia are quickly assimilated and lose their identity. One of the reasons for this is that in the Republic of Estonia after the restoration of independence, almost all Ukrainians received the citizenship of this state, in contrast to other Baltic countries. Also, the integration of newly arrived Ukrainians into the previously larger Russian community in the country. And according to the latest data, there is a much larger influx of Ukrainians over the last few years, even compared to the Russians. This gives hope that the development of the Ukrainian community will not be pretended. Currently, there is no single research that would compare the life of the Ukrainian community in Estonia in the modern period. During the research, a survey was conducted, which gave an understanding of the current state of life of the Ukrainian community and will be a good ground for further analysis. This makes the study of the history and activities of the Ukrainian community in Estonia extremely important and relevant. Thus, the systematization and analysis of information about the activities of the Ukrainian community in Estonia are incredibly relevant.

Keywords: public organization, diaspora, Ukrainians, Ukrainian community, culture.